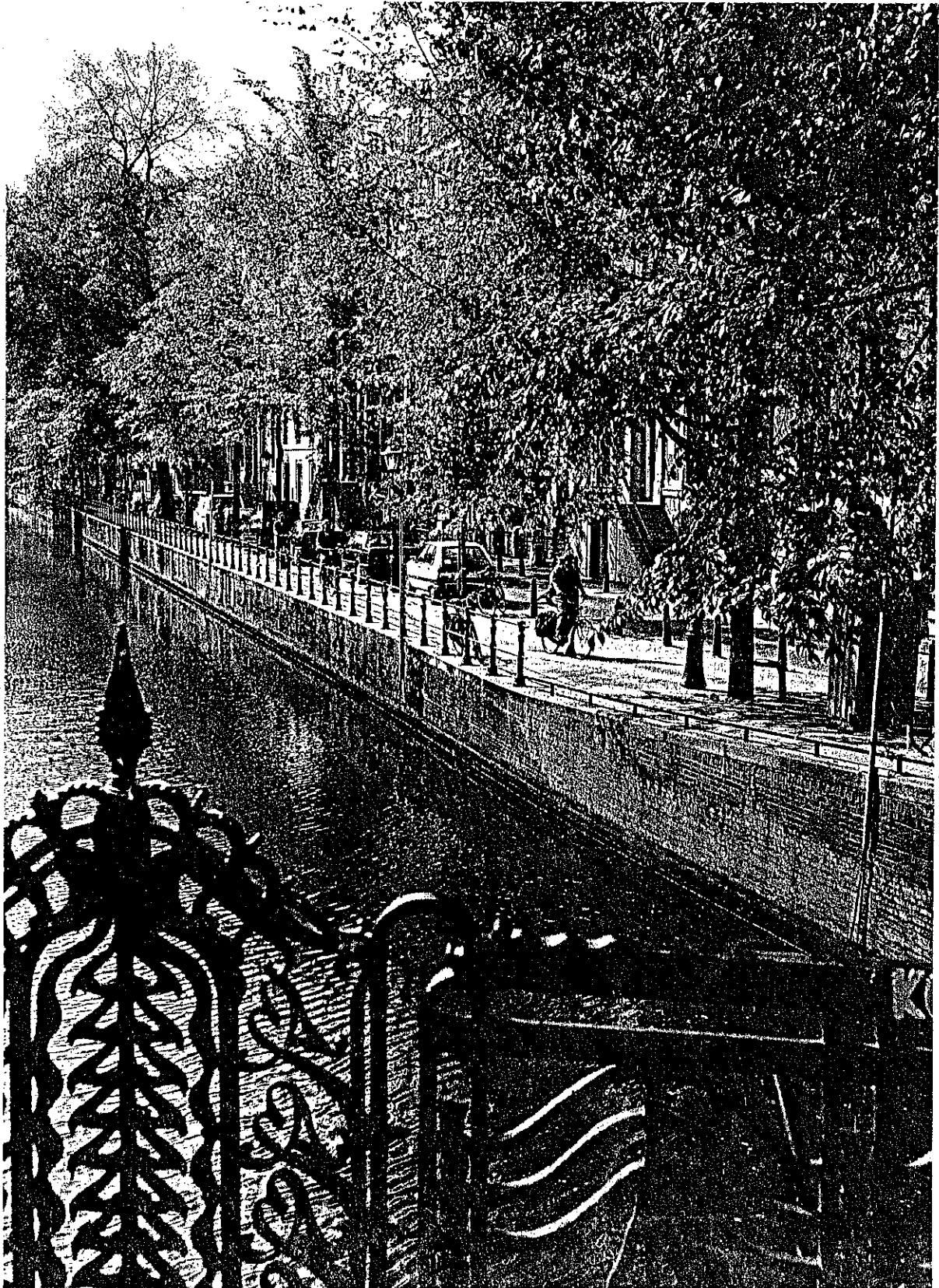

GROENLINKS

AAN DE AMSTERDAMSE WATERKANTEN

voorstellen ter bevordering van het recreatieve gebruik
van de Amsterdamse waterkanten

een nota van Klaas Breunissen en Germaine Princen

AAN DE AMSTERDAMSE WATERKANTEN
voorstellen ter bevordering van het recreatieve gebruik
van de Amsterdamse waterkanten

een nota van Klaas Breunissen en Germaine Princen¹

Amsterdam, 3 juli 1996

Aan de gemeenteraad,

In de Amsterdamse gemeenteraad is de afgelopen jaren heel wat gediscussieerd over het water in de stad. Vorig jaar heeft de Amsterdamse gemeenteraad de nota's *Amsterdam te water 1995* en *Kade- en oevergebruik in de binnenstad van Amsterdam* aangenomen. Deze twee nota's waren gericht op het beheer. Nieuwe perspectieven om te komen tot meer profijt van het water in Amsterdam kwamen daarbij niet erg uit de verf. "Amsterdam, het Venetië van het noorden, maakt opvallend weinig gebruik van de recreatieve potenties van het water", constateert de dienst Stedelijk Beheer terecht in haar nota *Recreatie in de stad. Onderzoek naar recreatieve potenties in het stedelijk gebied*.

GroenLinks beoogt met deze nota *Aan de Amsterdamse waterkanten* meer gebruik te maken van de recreatieve potenties van het Amsterdamse water. GroenLinks stelt voor de gebruiksmogelijkheden van de waterkanten in de Amsterdamse binnenstad te vergroten. De voorstellen van GroenLinks leiden tot een nog levendiger, mooier en gezelliger Amsterdam, voor Amsterdammers en voor bezoekers.

Levendiger waterkanten

Als Amsterdammers zijn we trots op de grachten en op het water in de stad. Het maakt onze stad mooi en speciaal. Maar genieten we eigenlijk wel zoals het zou kunnen van al dat water in Amsterdam? Kunnen we wel ontspannen kijken naar het vele, al dan niet levende Amsterdamse moois om ons heen?

Als je lekker aan het water wilt *zitten* in Amsterdam, staan er meestal geparkeerde auto's in de weg. Er staan opvallend weinig bankjes, terwijl de grachten er toch om vragen om dromerig of gezellig pratend aan te zitten. Wandelen langs de grachten is vaak geen pretje, meestal is het uitkijken geblazen waar je je voeten neerzet of steeds weer opzij stappen voor passerende auto's. Er zijn maar weinig stukken waar je ontspannen kunt

¹ Met dank aan de Werkgroep Verkeer & Stedebouw en Paul Denekamp van GroenLinks afdeling Amsterdam-binnenstad, die het concept voor deze nota hebben geschreven.

lopen, en dat is dan meestal niet aan de waterkant maar aan de huizenkant van de gracht. Het is door dit ontbreken van goede wandelroutes in de Amsterdamse binnenstad dat rondwandelaars vaak fietsers voor de wielen lopen. Ontspannen *fietsen* pal langs het water van de grachten kan in Amsterdam ook op maar enkele plekken.

Voor *recreatie* in en aan het water moeten Amsterdammers meestal naar zwembaden of de stad uit. Zo gaan we bijvoorbeeld massaal naar het strand in Zandvoort. Waarom is er eigenlijk geen strand in Amsterdam? Bij de aanleg van de IJ-tunnel begin jaren zestig lag er een groot zandlichaam in het Oosterdok en dat werd intensief als strand gebruikt. De behoefte is er dus wel. Ook als je een roeiboot wilt huren moet je ver weg uit de binnenstad, naar de Sloterplassen of Vinkeveen, terwijl Amsterdam toch een ideale stad is om op een zomeravond doorheen te roeien of te kanoën. Van de vele mogelijkheden voor wateractiviteiten in het waterrijke Amsterdam wordt nu nog heel weinig gebruik gemaakt, mede omdat de daarvoor benodigde voorzieningen ontbreken.

In en om het Amsterdamse water leven een heleboel *planten en dieren* en die verdienen naast de mens hun eigen plek in de stad. Daarbij komt dat deze planten en dieren het leven van de mens in de stad verrijken. Maar het kan nog veel mooier en uitgebreider.

Door een beter gebruik van het 'blauw' in de stad kunnen Amsterdammers meer in hun directe omgeving of in ieder geval in hun eigen stad recreëren. Als dat gaat gebeuren, draagt dat bij aan het terugdringen van de (auto)mobilititeit. Op verschillende waterkanten zijn bewoners al tot goede initiatieven gekomen. Mens, plant en dier hebben soms al een goed evenwicht gevonden. Maar deze initiatieven worden door de gemeente niet altijd op prijs gesteld. De discussies over de bloembakken in de Jordaan en over de "groentjes" naast woonboten zijn daarvan het gevolg.

GroenLinks heeft drie randvoorwaarden geformuleerd waaraan haar voorstellen moeten voldoen:

- 1) de voorstellen mogen het openbare karakter van de waterkanten niet aantasten,
- 2) zij mogen geen financiële drempels voor het gebruik opwerpen m.a.w. zij moeten gratis zijn, en
- 3) zij mogen van de Amsterdamse binnenstad geen pretpark maken (wij vinden het genoeg als een paar keer per jaar Amsterdam op z'n kop staat, met Koninginnedag, Sail, 5 mei, de Uitmarkt en een voetbalhuldiging).

De voorstellen in deze nota beperken zich tot de waterkanten in de Amsterdamse binnenstad en laten de IJ-oeveren en de andere stadsdelen buiten beschouwing. Maar veel van onze ideeën kunnen ook daar worden toegepast. Er zijn in de Amsterdamse binnenstad verschillende soorten waterkanten te onderscheiden: glooiend of verticaal in het water staand, sommige versterkt met bijvoorbeeld basaltstenen. Niet alle voorstellen passen bij alle soorten waterkanten, maar er blijven genoeg plekken over die wel geschikt zijn.

Wij willen graag aan de waterkanten en soms ook in het water in de Amsterdamse binnenstad allerlei activiteiten bevorderen. Wij denken daarbij aan:

- a. wandelen
- b. fietsen
- c. zitten
- d. kunst kijken
- e. kanoën en roeien
- f. genieten van de natuur in en bij het water
- g. zwemmen en pootje baden

Beperkingen

Natuurlijk zijn er ook beperkingen in de mogelijkheden voor het gebruik van de waterkanten.

Zo is het belangrijk om goed rekening te houden met degenen die nu al op een positieve manier gebruik maken van het water en de waterkanten in de Amsterdamse binnenstad, zoals de woonbootbezitters, de rondvaartondernemingen, de waterfietsverhuurders en de binnenscheepvaart. Zij verlevendigen het en zorgen voor een positief gebruik ervan. Het is niet onze bedoeling dit gebruik aan banden te leggen, al moet overlast natuurlijk worden bestreden. Op de meeste plekken is voldoende ruimte op en aan het water om naast deze bestaande activiteiten nog vele nieuwe plannen te ontwikkelen. Wellicht moet er her en der iets verschoven worden (straatmeubilair bv.), maar in goed overleg met de bestaande gebruikers moet dat te regelen zijn.

Niet alle wensen kunnen aan de waterkanten worden vervuld. Er zijn beperkingen waarmee rekening moet worden gehouden.

a. Waterkanten vervullen vaak een functie als waterkering, om afkalving van wat er achter ligt te voorkomen. Deze functie moeten waterkanten natuurlijk blijven vervullen, maar de vorm en uitvoering zou hier en daar kunnen worden gewijzigd en verfraaid.

b. De veiligheid voor de gebruikers van de waterkanten moet gehandhaafd blijven of worden verbeterd als er niet genoeg uitklim-mogelijkheden voor drenkelingen zijn.

c. De waterkwaliteit moet zodanig zijn dat het recreëren in het water geen gevaar oplevert voor de gezondheid. De waterkwaliteit van het Amsterdamse water moet daarom worden verbeterd.

d. De (lawaai-)overlast voor omwonenden moet binnen de perken blijven. Verheugend is dat door een recente uitspraak van de gemeenteraad er plannen zullen worden ontwikkeld om de rondvaartboten van minder schadelijke motoren te voorzien.

Ondersteuning bewoners

Groepen bewoners en buurtorganisaties moeten in staat gesteld worden om ideeën voor een beter gebruik van waterkanten als openbare ruimte in hun directe omgeving uit te werken.

Dit proces kan gestimuleerd worden met voorbeeldprojecten en voorstellen voor kwaliteitsverbetering zoals het beschikbaar stellen van mooie bloembakken. Te veel sturing en het streven naar uniformiteit moet echter worden vermeden. Wij stellen voor dat vanuit de lokale overheid een milde vorm van kwaliteitscontrole van uiterlijk en vormgeving wordt ingesteld. Een en ander mag niet leiden tot privatisering van de waterkanten.

Subsidies voor het verfraaien van grachten met bijvoorbeeld planten, een kunstwerk, een bankje of een steiger moeten kunnen worden verstrekt.

Voorstellen

Er kan veel gedaan worden om de waterkanten in de Amsterdamse binnenstad een stuk aantrekkelijker te maken voor wandelen, rondkijken, fietsen, zitten, genieten van de natuur en recreatie in en aan de rand van het water. Wij hebben daarvoor de volgende voorstellen.

a. WANDELROUTES

Er moeten doorgaande wandelroutes langs Amsterdamse grachten aan de kant van het water worden aangelegd, zodat mensen ontspannen en rustig rondkijkend door Amsterdam kunnen lopen en alleen hoeven op te letten bij kruisingen. Het is belangrijk dat deze doorgaande wandelroutes ook toegankelijk zijn voor mensen in een rolstoel. Deze wandelroutes in de (binnen)stad moeten zo mogelijk aansluiten bij het netwerk van Lange Afstands Wandelpaden rond Amsterdam.

Wij stellen de volgende wandelroutes langs de Amsterdamse waterkanten in de binnenstad voor:

- * Een wandelroute langs de Keizersgracht, oneven zijde, tussen Brouwersgracht en Amstel. Vooral de oneven kant is mooi en relatief rustig. Deze route zou zoveel mogelijk moeten worden aangelegd tussen de bomen en het water. Mogelijk zal daarvoor de walkant op enkele plekken iets verbreed moeten worden.
- * Een wandelroute vanaf het Centraal Station over de Oosterdokskade en langs de Dijkgracht naar de Wittenburgervaart op Oostenburg (met een vervolgroute naar het KNSM-eiland).
- * Amstel, oostzijde, vanaf de Stopera naar het Amstelhotel
- * Vanaf Centraal Station naar de Lijnbaansgracht: Oude Zijdscolk - Zeedijk/ Nieuwmarkt - Kloveniersburgwal, oneven zijde - Rembrandtplein/ Thorbeckeplein - Reguliersgracht, oneven zijde
- * Leliegracht, even zijde - Prinsengracht, even zijde - Bloemgracht, even zijde
- * Brouwersgracht, oneven zijde.

b. FIETSROUTES

Er moeten ook doorgaande recreatieve fietsroutes langs de Amsterdamse grachten aan de kant van het water worden aangelegd. Dus ook hier zoveel mogelijk tussen de bomen en het water. De kleine stukjes die er nu al zijn (bijvoorbeeld de Herengracht tussen Spiegelstraat en Leidsestraat), doen verlangen naar meer. Voor de veiligheid is het belangrijk dat dit puur fietspaden worden, voor voetgangers moet aan de kant van de huizen ruimte worden gezocht.

Wij stellen de volgende twee fietspaden aan het water voor:

- * de Herengracht, even zijde, van Brouwersgracht naar Amstel, en
- * de Prinsengracht, oneven zijde, van Amstel naar Brouwersgracht.

De aanleg van deze fietspaden kan een belangrijke stimulans betekenen voor het recreatief fietsen in de Amsterdamse binnenstad. Deze recreatieve fietsroutes zijn geen onderdeel van het Hoofdnet Fiets, ze zijn niet bedoeld als doorgaande routes voor snelle fietsers. Bij de aanleg van deze fietspaden moeten maatregelen worden genomen die te hard fietsen en gebruik door bromfietsers tegengaan (bv. door de wijze van verharding), zodat het een veilig fietspad wordt. Het aanbrengen van een fietsembleem in de weg kan toeristen duidelijk maken dat het niet om een wandelpad gaat.

*Singel
Amstel
Schiphol*

Voor de aanleg van deze beide fietsroutes en van de wandelroute langs de grachten zullen een aanzienlijk aantal parkeerplaatsen moeten worden opgeheven. Dat sluit aan bij de doelstellingen van het Verkeers- en Inrichtingsplan (VIP). Verder botst deze aanleg met weinig andere belangen. Wel liggen er een aantal woonboten in de buurt van de Amstel en de Brouwersgracht langs de betreffende routes, maar het is zeer de vraag of dat een probleem is.

c. ZITBANKEN

Er moeten meer plaatsen komen waar je aan het water kunt zitten zonder een consumptie te hoeven gebruiken (en betalen), aan uitbreiding van het aantal commerciële terrassen aan en op het water hebben wij weinig behoefte.

Het aantal gratis zitbanken aan de waterkanten moet daarom drastisch worden uitgebreid. Buurtbewoners kunnen bij de gemeente plaatsing van een bank aanvragen, die daarvoor jaarlijks een bepaald budget (aantal banken) in de aanbieding heeft. Dergelijke aanvragen worden door de gemeente in principe gehonoreerd, net als de aanvraag voor de plaatsing van een fietsenrek.

Bij de gemeente berust de plicht tot het schoonhouden en beheer van deze zitbanken; de banken moeten worden opgenomen in het werkpakket van de Reiniging.

Niet alleen aan het water zitten is plezierig, maar ook op het water zitten is een genot. Wij pleiten daarom voor het afmeren van een tweetal drijvende terrassen, waarop gratis gezeten kan worden:

* een in het Rokin tussen Spui en Muntplein, en

* en een in het Singel tegenover de Bloemenmarkt (de achterkant van de Bloemenmarkt zou daarvoor wel verfraaid moeten worden, bijvoorbeeld met groene etalages).

d. KUNST

De grachten lenen zich er bij uitstek voor om meer kunst te plaatsen. Zo kan elke zomer langs een van de grachten iets met beeldende kunst worden gedaan, zoals de plaatsing van een beeldenroute of een project van studenten van de Kunstacademie. Ook kunnen opdrachten worden gegeven voor het maken van een permanent kunstwerk aan/in het water, bijvoorbeeld door middel van een prijsvraag.

Wij pleiten ook voor meer grote fontein in Amsterdam, op plekken waar het water breed is zoals in het Oosterdok.

Een paar jaar geleden heeft er tijdelijk een prachtige graanelevator bij het Scheepvaartmuseum gelegen. Dergelijke interessante objecten zouden wellicht ook een definitieve plaats kunnen krijgen in bijvoorbeeld het Oosterdok.

e. KANOËN EN ROEIEN

Wij vinden dat je in de Amsterdamse binnenstad niet alleen waterfietsen, maar ook roeiboten en kano's moet kunnen huren. Vanwege hun breedte kunnen roeiboten alleen op brede grachten en wateren worden toegestaan, kano varen kan op alle binnenstadswateren.

Aan alle grachten moeten er eenvoudige plekken komen waar je met een kano en roeiboort kunt aanmeren en waar iemand na het omslaan van de boot uit het water kan klimmen.

f. NATUUR

Er moeten meer mogelijkheden voor de natuur aan de Amsterdamse waterkanten komen. Dat leidt niet alleen tot meer mogelijkheden voor planten en dieren, maar kan ook een positief effect op de waterkwaliteit hebben. De gemeente moet een plan maken voor het ecologisch beheer en ecologische mogelijkheden van de waterkanten in de Amsterdamse binnenstad. Wij denken hierbij ondermeer aan de aanleg van meer onverharde oevers, trapjes om dieren de kans te geven in en uit het water te komen, en de aanleg van kleine voorzieningen die als nest- en broedgelegenheid kunnen dienen. Bij het beheer van kademuren moet rekening worden gehouden met de bloemen en planten die aan kademuren groeien.

In de Lijnbaansgracht is door de dienst Riolering en Waterhuishouding Amsterdam succesvol geëxperimenteerd met een 'floatland'. Dit floatland heeft de natuurwaarde en de waterkwaliteit ter plaatse vergroot. GroenLinks pleit voor de komst van meer van dergelijke 'watertuinen' in het water, zowel op initiatief van woonbootbewoners als groepen walbewoners. De regelgeving die de Dienst Binnenwaterbeheer hiervoor zal opstellen moet uitgaan van een positieve grondhouding tegenover dergelijke watertuinen. De toekomstige regelgeving moet niet zozeer zoeken naar beperkingen als wel naar de mogelijkheden die het Amsterdamse water voor watertuinen biedt.

g. DROOMSTRAND

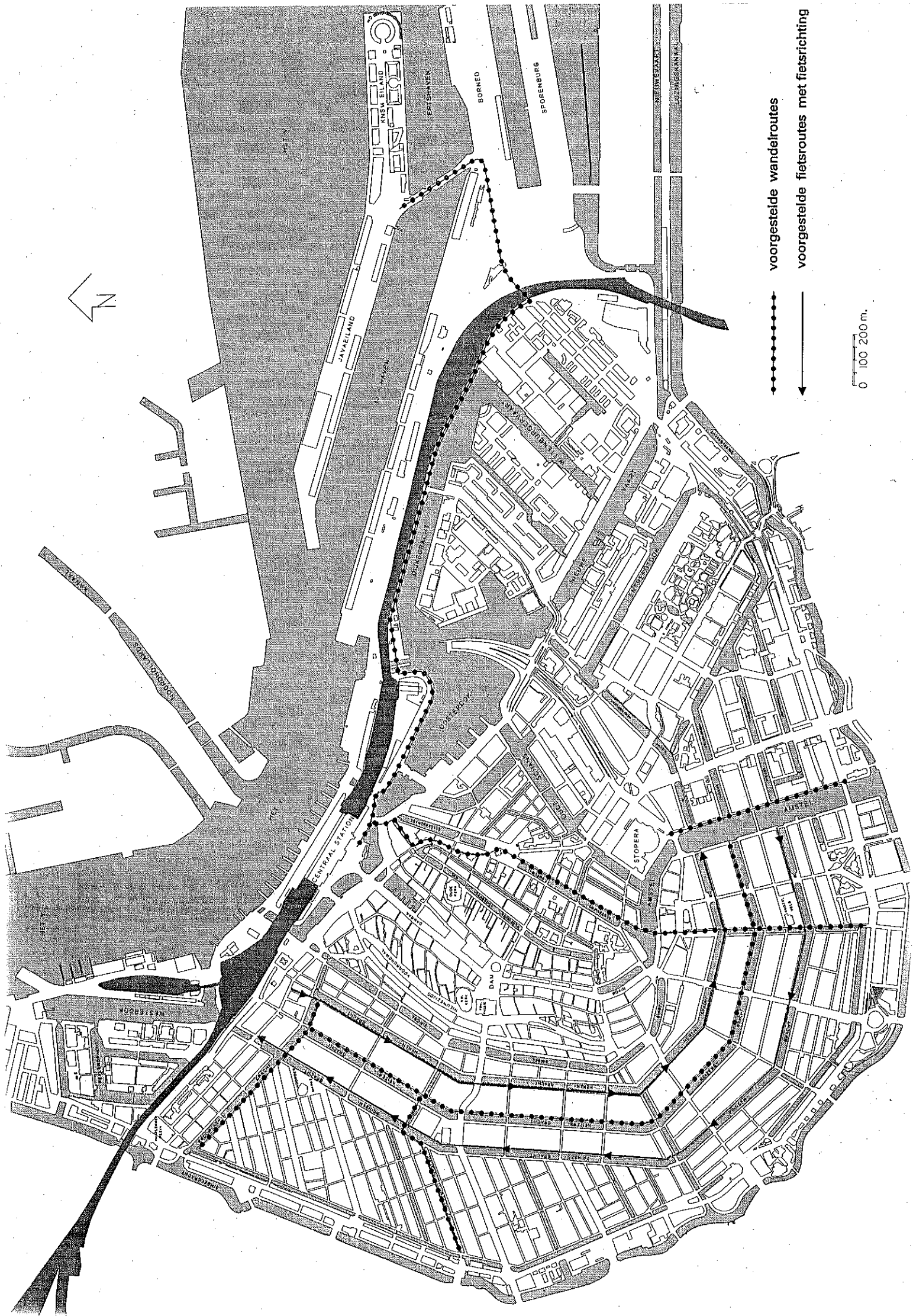
Een strand in Amsterdam, daarvan dromen wij: Pootje baden in de Singelgracht bij de Oranje Nassaukazerne, zwemmen in de Amstel. De slechte waterkwaliteit van het Amsterdamse binnenwater maakt dat helaas niet mogelijk. Maar wat niet is, kan komen.

Ons droomstrand bevindt zich op het Marineterrein aan het Oosterdok. Dit strand kan pas gerealiseerd worden als de Marine uit de stad is vertrokken en als de kwaliteit van het water is verbeterd. Doen dus.

Uitvoering

Tot slot nog enkele opmerkingen over de uitvoering van bovenstaande voorstellen. Wij voorspellen dat de voorgestelde verbeteringen betreffende het gebruik van het water en de waterkanten voor binnenstadbewoners van groot en positief belang zullen zijn. De meeste voorstellen kunnen slechts gerealiseerd worden ten koste van de ruimte voor automobilisten. Het meest effectief is natuurlijk als een heel stuk waterkant in een keer wordt vrijgemaakt van geparkeerde auto's. Dan kan dat stuk in een keer worden heringericht en komt de schoonheid van het water optimaal tot zijn recht.

Bij de realisering van een aantal van de bovenstaande ideeën kunnen particuliere ondernemers een rol spelen. Met name verhuurbedrijven van roeiboten, kano's en fietsen krijgen extra kansen. Ook de bestaande horeca zal van een herinrichting van de waterkanten profiteren, want wij verwachten dat vooral ook bezoekers en toeristen van de nieuwe wandel- en fietsroutes gebruik zullen maken.

voorgestelde wandelroutes

voorgestelde fietsroutes met fietsrichting

0 100 200 m.